

Lejerbo og den bæredygtige og cirkulære udfordring.

Bæredygtige strategier og foregangseksempler:

Parkbo
Energi-0

Fasanvangen
DGNB 2016

Ved Skoven
Svanemærket

Hollandshuset
Genbrugte
byggematerialer

Circle Bank
Udvikling af
materialebank

Circle House
Cirkulær Økonomi

Udspil til strategi for bæredygtigt byggeri

→ Seks overordnede indsatsområder:

1. Mere klimavenligt byggeri og anlæg
2. Holdbare bygninger af høj kvalitet
3. Helhedsvurderinger ved renoveringer for at mindske nedrivning af bygninger af høj byggeteknisk kvalitet
4. Ressourceeffektivt byggeri og genbrug af materialer
5. Energieffektive og sunde bygninger
6. Den almene boligsektor som frontløber for digitalisering af hele bygningens livscyklus

CO2-krav - et
nedslag

Aftale mellem regeringen
(Socialdemokratiet) og Venstre, Dansk
Folkeparti, Socialistisk Folkeparti,
Radikale Venstre, Enhedslisten, Det
Konservative Folkeparti og Alternativet
om:

**National strategi for bæredygtigt
byggeri**

5. marts 2021

CO2 krav til nybyggeri

2023

Krav om livscyklus-
beregninger (LCA)

Grænse – 12 kg
CO₂-ækv/m²/år

Nybyggeri over
1.000 kvm.

2025

Foreløbig grænse -
10,5 kg CO₂

Alle nybyggerier

2027

Foreløbig grænse -
9 kg CO₂

Alle nybyggerier

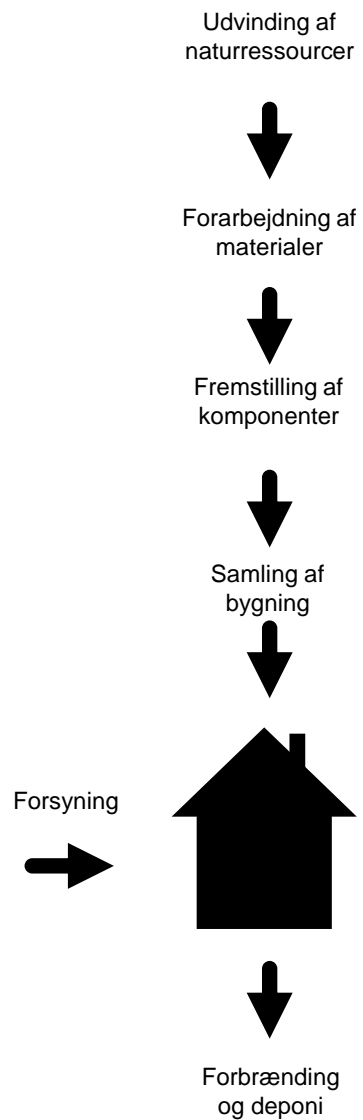
2029

Foreløbig grænse -
7,5 kg CO₂

Alle nybyggerier

**Foreløbig ikke krav
til renoveringer**

Det lineære byggeri

I Danmark står det byggede miljø for:

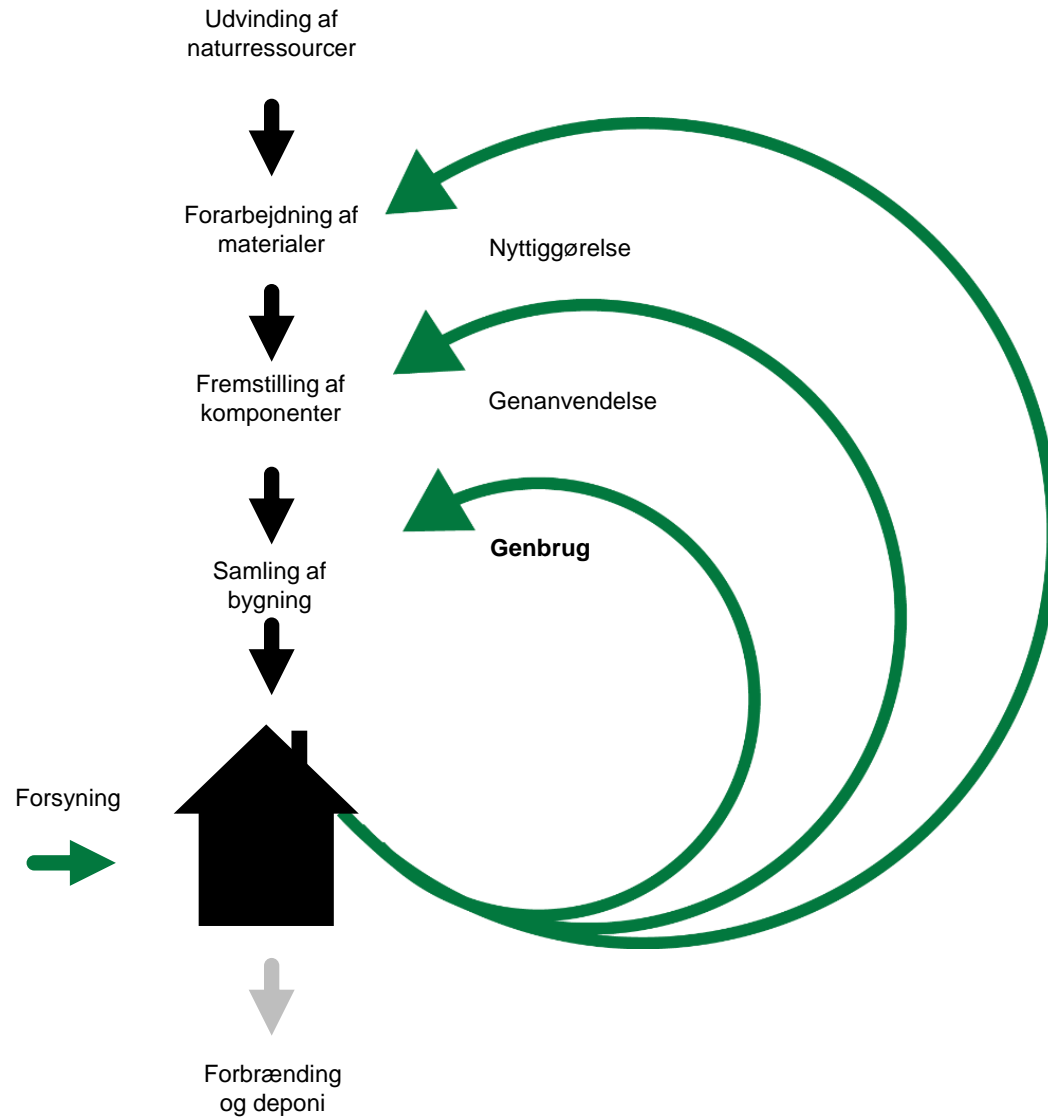
- **39% af den samlede CO₂-udledning**
- **Heraf 11 procentpoint fra den indlejrede CO₂**
- **35% af alt affald – svarende til ca. 4.5 mio. tons**

De cirkulære værktøjer

Circle House bliver Danmarks første boliger opført efter principperne i cirkulær økonomi og bliver et demonstrationsprojekt for, hvordan de cirkulære principper implementeres i byggeriet og alle dets faser.

De 15 principper er udviklet som guidelines og strategier for at arbejde med genbrug og cirkulær økonomi i byggeindustrien. Source: Building a Circular Future

Design for adskillelse				
Materialer Vælg materialer med egenskaber som sikrer at de kan genbruges.	Service Bygningen skal designes med fokus på hele dens samlede levetid.	Standarder Design en simpel bygning som passer ind i et større og sammenhængende system.	Samlinger Vælg reversible samlinger, som kan holde til gentagen brug og adskillelse.	Adskillelse Lige så vel som som der laves en plan for opløst, skal der laves en plan for adskillelse.
Materialepas				
Dokumentation For at sikre kvaliteten og værdien af materialerne og ressourcerne, er dokumentation af alle faser essentiel.	Identifikation Fysisk identifikation af de enkelte elementer er vigtig for at kunne finde den korrekte information.	Vedligehold For at sikre værdien af materialerne, er korrekt vedligehold essentiel.	Sikkerhed Oprettholdelse af sikkerhedsprocedurer for at håndtere alle faser af bygningens liv.	Overgangsfasen Sikre den nødvendige information om hvordan materialerne skal håndteres i overgangsfasen.
Cirkulær Økonomi				
Nye forretningsmodeller For at få den cirkulære økonomi, må der udvikles nye forretningsmodeller.	Incitament Alle parter i forretningskæden skal have positiv økonomisk afkast.	Nye modeller Frem for at lave nye typer produkter, skal forretningsmodellerne være baseret på at tilbyde kunderne services i stedet.	Partnerskaber Partnerskaber og samarbejdsforhold er nødvendige såfremt ingen kan drive en cirkulær økonomi alene.	Cirkulation Værdien af produkterne i det biologiske og det tekniske kredsløb skal opretholdes så længe som muligt.

Hvordan defineres design for adskillelse?

Lejerbos definition af 'Design for adskillelse'

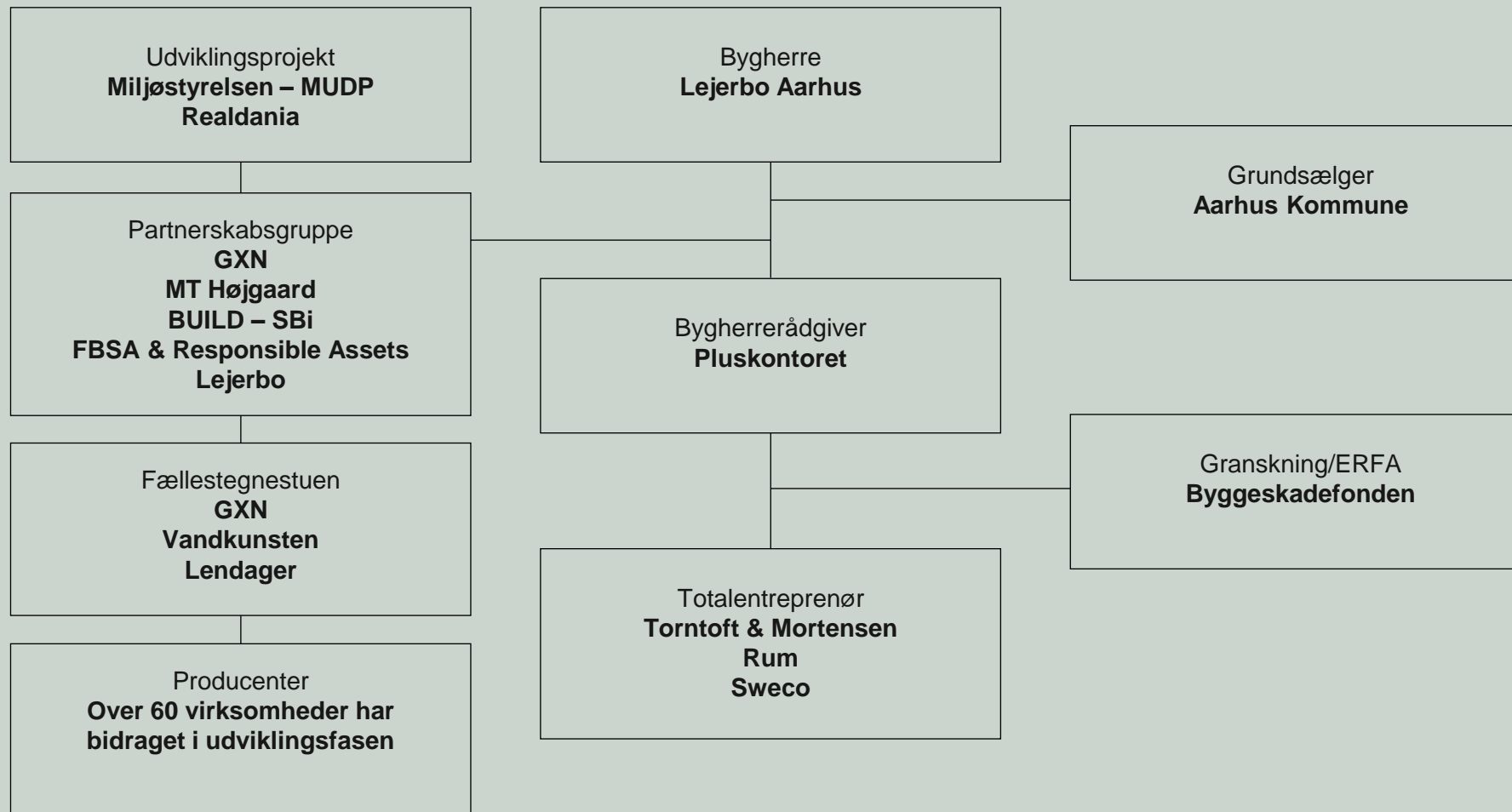
For at designparameteret "design for adskillelse" anses som opfyldt, skal byggeriets dele være adskillelig uden at miste værdi eller blive beskadiget. Ved byggeriets dele forstås: Bygningsdele, bestanddele og elementer. 90% genbrug skal være muligt på alle niveauer.

Med bygningsdel forstås eksempelvis et vindue med bestanddele bestående af eksempelvis karm og ramme. Med elementer forstås eksempelvis skruer, glas, membraner, stormkroge, anverfere mv. i vinduet.

For at designparameteret "design for adskillelse" anses som opfyldt skal følgende ligeledes være opfyldt: Bygningsdele, bestanddele og elementer skal kunne adskilles uden at gå i stykker og uden at andre af byggeriets dele kan gå i stykker.

Byggeriets dele skal kunne skilles fra hinanden uden at efterlade spor fra eksempelvis fuger, lim, maling, membran og lignende, der kræver efterfølgende behandling.

Organisering

Circle House er støttet af
Miljøstyrelsen – MUDP

Arbejdspakke 1

101 bud på handlinger
Skitseforslag
Rapport om systemløsninger
Lokalplan
Dispositionsforslag
Rammeøkonomi.

Arbejdspakke 2

Demonstrator
Cirkulære ydelsesbeskrivelse

Arbejdspakke 3

Udbudsmateriale
Udbud med forhandling
VDC/BIM model
LCA analyser
Udførelse
Aflevering
Drift

Circle House

60 almene boliger, der designes og opføres efter principperne i **cirkulær økonomi**.

Målsætningen er, at op til **90 % af byggeriet kan adskilles** og genbruges uden at miste nævneværdig værdi.

Målet er et **skalerbart** cirkulært fyrtårnsbyggeri, der udbydes og opføres på **markedsvilkår**.

Circle House skal opføres i **Lisbjerg** i Aarhus.

Der er indgået **totalentrepriseaftale** og byggeriet forventes klar til **indflytning medio 2023**.

Demonstration af design for adskillelse

Evaluering af tilbud og indsamling af data

Levetid Design for adskillelse Materialepas

Indhold

Mængder / LCA

Pris

KVALITET INT. BTGGEPGRAMMET KAP. 4			TILBUDT KVALITET - UDFULDES AF TILBUDSGIVER					MÆNGDER - UDFULDES AF TILBUDSGIVER		PRIS - UDFULDES AF TILBUDSGIVER	
Gruppering	Bygningsdel	Kode	ikt. Tilbud nr. og forhandlingsbetingelser pkt. 6.2.4 a)		ikt. Tilbud nr. og forhandlingsbetingelser pkt. 6.2.4 b)			Anvender ikt. Tilbud nr. og forhandlingsbetingelser pkt. 2.2.3		Pris skak. mans (overføres til tilbudslisten)	
			Konstruktionsopbygning	Produkt navn	Levetid (år)	Hvør stor procentdel af bygningsdelen er designet for adskillelse. (10%/20%/30%/40%/50%/60%/70%/80%/90%/100%)	Har materialet et materialepas? (Ja/nej)	Indeholder opbygningen materialer som er opført i bilag 10.6 "O2OCertified_Banned_Lüft_V3_1 21113" Düz materialer vægter negativt (Ja/Nej)	Enhed (lkm/m2/m3 t)		Mængde
S		tk	IR - Ikke relevant i vores projekt								
Terran, konstruktion											
	Belægning	tk.bel	Adgangsvej	Sam. IBF Forma Drain, 8 cm, på ca. 30 cm, drænetabilgrur på ca. 20 cm, bunddræningsgrur	≥50	100%	Nej	Ifm. projektet vil der blive udført dræningsskema over materialet og gælder minimumsværende til, hvad et materialepas indeholder. Evt. allerede udført dræningsskema vil blive opdateret. EPD finder.	m2	500	309.000 kr.
			P-plads	Knust granit, på ca. 30 cm, drænetabilgrur på ca. 20 cm, bunddræningsgrur	≥100	100%	Nej	Ifm. projektet vil der blive udført dræningsskema over materialet og gælder minimumsværende til, hvad et materialepas indeholder. Evt. allerede udført dræningsskema vil blive opdateret.	m2	1650	Inkl.
			Stier	Sam. rullegrur på ca. 15 cm, drænetabilgrur på ca. 20 cm, bunddræningsgrur	≥100	100%	Nej	Ifm. projektet vil der blive udført dræningsskema over materialet og gælder minimumsværende til, hvad et materialepas indeholder. Evt. allerede udført dræningsskema vil blive opdateret.	m2	755	Inkl.
	Bra	tk.bra	IR	IR	IR	IR	IR	IR	IR	IR	IR
	Heqn	tk.heq	IR	IR	IR	IR	IR	IR	IR	IR	IR
	Jord	tk.jør						Ifm. projektet vil der blive udført dræningsskema over materialet og gælder minimumsværende til, hvad et materialepas indeholder. Evt.			

Særlige fokuspunkter

- **Samlinger og design for adskillelse**
- **Materialer og materialepas**
- **Udbud**
- **Standarder**
- **Definitioner**
- **Monitorering**
- **Digitalisering**
- **Funktionalitet og æstetik**
- **Drift**

Lejerbo og den bæredygtige og cirkulære udfordring.

- Det cirkulære byggeri skal være skalerbart og tilgængeligt i markedet – større efterspørgsel (transition kompenseres !)
- De økonomiske rammer for alment byggeri er smalle og kræver et effektivt og produktivt leverancesystem.
- Bygherren skal have stor in-house kompetence og er afhængig af tværfaglig og højkompetente rådgivere.
- Rammebetingelserne er ikke barrierer – standardisering af miljøvaredeklarationer og garantiproblematikken skal jo løses.
- Vi mangler at blive klogere på brugerne – ønsker de en ny måde at bo på.